

آینده کتابخانه عمومی در هلند

■ رسول زوارقی

عضو هیئت علمی دانشگاه تبریز و دانشجوی دکتری کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه تهران

است. زوارقی (۱۳۸۵، ص ۱۵۸) در مقاله‌ای تحت عنوان آینده کتابخانه‌های عمومی در این زمینه می‌نویسد:

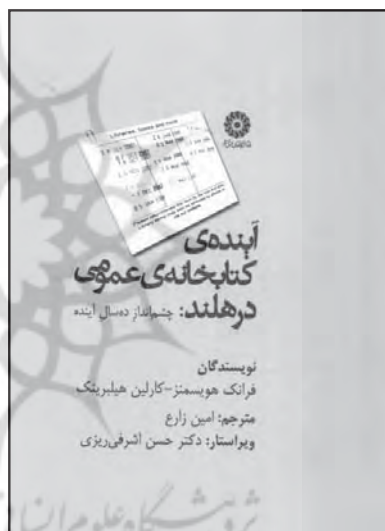
«کتابخانه‌های اولیه که منابع خود را در مخزن گردآوری می‌کردند موجودیتی ساکن بودند که جواب‌گوی عصر حاضر و آینده نبودند. حرکت منابع کتابخانه‌ای، تجدید دائمی موجودی هم‌پای تولید بیشتر و متنوع‌تر، حرکت کتاب‌های محبوس شده به صورت الکترونیکی یا مجازی و گردش و جریان آنها در میان مردم برای استفاده و ارائه خدمات، به هر شکلی در هر مکانی و در هر زمانی، از ارکان کتابخانه‌های عمومی آینده خواهد بود. این امور میسر نخواهد بود مگر با استفاده از ویژگی‌های جدید تلماتیک^۲ و فناوری اطلاعات و ارتباطات.»

وی در جای دیگر می‌نویسد:

«در حالی که هدف دیروز و امروز کتابخانه‌های عمومی برقراری رابطه‌ی میان مردم یک روستا، شهر، استان و کشور بود؛ کتابخانه‌های عمومی فردا هدف دیگری چون ارتباط جهانی فرهنگ‌ها و تمدن‌ها را پیگیری می‌کنند، و این هدف میسر نخواهد بود مگر با استفاده از قابلیت‌های عصر پست مدرن و احترام و خدمت‌گذاری به تمام فرهنگ‌ها، ملت‌ها و عقیده به نزدیکی هر چه بیشتر آنها برای تحقق صلح و همکاری جهانی. کتابخانه‌های عمومی باید علاوه بر ارتقاء سطح، با چالش‌های جدیدی چون پراکندگی جغرافیای اطلاعات، انبوه بودن اطلاعات، سرعت روزآمدی، تنوع موضوعی بین‌رشته‌ها و تنوع زبانی روبه‌رو شوند و این رویارویی بیشتر نیز خواهد شد.» (زوارقی، ۱۳۸۵، ص ۱۵۸ - ۱۵۹)

بنابراین می‌توان گفت که پیش‌بینی آینده کتابخانه‌های عمومی بر مبنای نیازهای فناورانه، فرهنگی و زبانی یکی از اولویت‌ها در سیاست‌گذاری‌های آینده کتابخانه‌های عمومی است. بر این مبنا کارهای نسبتاً قابل توجهی توسط نهادهای بین‌المللی، منطقه‌ای و ملی در زمینه آینده این نوع کتابخانه‌های عمومی انجام شده است؛ به عنوان نمونه:

پژوهش وودن^۳ (۲۰۰۶) نشان داد مردم آمریکا ضرورت کتابخانه‌های عمومی را در جهان امروز بیش از پیش احساس می‌کنند. به نظر آنها با توجه به اینکه بسیاری از بنگاه‌های تجاری،

■ هويسمانس، فرانک؛ هیلبرینک، کارلین. آینده کتابخانه عمومی در هلند: چشم‌انداز ۱۰ سال آینده، ترجمه امین زارع، ویراستار حسن اشرفی ریزی، تهران: نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، ۱۳۸۹. شابک: ۵-۰۰-۶۶۱۹-۹۶۴-۹۷۸.

مقدمه

به‌طور کلی پیش‌بینی در مورد آینده کتابخانه‌ها یکی از موضوعات بحث‌برانگیز در میان صاحب‌نظران بوده است. شاید اوج این پیش‌بینی‌ها را بتوان در آثار صاحب‌نظرانی چون لنکستر و باکلند پیدا کرد که اولی پیش‌بینی بدبینانه و دومی پیش‌بینی منطقی از آینده کتابخانه‌ها در جهان امروز را ارائه داده‌اند. در نگاه اول لنکستر هیچ آینده‌ای برای کتابخانه و کتابدار در آینده دیجیتال متصور نبود، حال آنکه باکلند با اتخاذ موضعی منطقی در این خصوص پیش‌بینی کرد که کتابخانه‌ها با تغییرات ظاهری و محملی به حضور خود در جهانی با پیشرفت‌های فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی تداوم خواهند بخشید. بحث تداوم، انعطاف یا انقراض کتابخانه‌های عمومی یکی از مسائلی است که ذهن صاحب‌نظران را به خود معطوف ساخته

انگیزه انجام این کار
پژوهشی طبق نظر
نویسندگان، بازنگری
در کارکرد، نقش و
جایگاه کتابخانه‌های
عمومی است که از
سال ۱۹۹۸ به این سو
توسط شورای فرهنگی
هلند انجام شده بود

اطلاعات را می‌فروشند شهروندان برای فراهم‌آوری اطلاعات حیاتی رایگان مورد نیاز، می‌توانند به کتابخانه‌های عمومی مراجعه کنند. همچنین آنها معتقدند کتابخانه‌های عمومی مکان‌هایی مهم و در عین حال آرام در برابر زندگی سریع و پراسترس امروزی هستند. (به نقل از زوارقی، ۱۳۸۸، ص ۴۲)

نتیجه پژوهش کاکس^۴ و همکارانش (۲۰۰۰) به عنوان عمیق‌ترین کار در زمینه سنجش نقش کتابخانه‌های عمومی در ایجاد سرمایه اجتماعی نشان می‌دهد که کتابخانه‌های عمومی تعامل، حس برابری، و اعتماد ایجاد می‌کنند، از این رو نقش بسزایی در ایجاد سرمایه اجتماعی دارند. (به نقل از زوارقی، ۱۳۸۸، ص ۴۳)

اثر^۵ (۲۰۰۴) با اشاره به دهه ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۲ که توسط سازمان ملل متحد در راستای افزایش اهمیت سواد و افزایش ۵۰ درصدی نرخ کنونی آن تا سال ۲۰۱۵ دهه سواد نامگذاری شده است، آن را فرصتی طلایی برای کتابخانه‌های عمومی می‌داند که مجدداً نقش سنتی و دیرینه خود را در پشتیبانی از سواد و سوادآموزی به عنوان بخشی از رویکرد یادگیری مادام‌العمر خود اثبات کنند، چرا که سواد برای مردم و دولت‌مداران از ارزش قابل توجهی برخوردار است. (به نقل از زوارقی، ۱۳۸۸، ص ۴۴)

پروژه پولز^۶ (کتابخانه‌های عمومی در جامعه فراگیر) بخشی از برنامه اتحادیه اروپا تحت عنوان کلی سقراط است، که هدف آن افزایش بُعد یادگیری تمام عمر اروپایی و بهبود موجودیت و دسترس‌پذیری فرصت‌های یادگیری برای بزرگسالان است. این پروژه به دنبال آن است تا با بهبود نقش کتابخانه‌های عمومی در اروپا در فرصت‌های یادگیری مشارکت کند. (به نقل از زوارقی،

معرفی کتاب

این کتاب که به سفارش اداره کل پژوهش و آموزش نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور توسط امین زارع دانشجوی دکتری دانشگاه شهید چمران اهواز ترجمه و توسط دکتر حسن اشرفی‌ریزی ویراستاری شده است، توسط فرانک هویسمانس^۱ و کارلین هیلبرینگ^۲ از پژوهشگران ارشد در زمینه استفاده از رسانه‌ها و مشارکت فرهنگی مؤسسه پژوهش اجتماعی هلند نگاشته شده است.

در مقدمه کتاب که توسط اداره کل پژوهش و آموزش نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور نگاشته شده است، بر دو مأموریت عمده نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور یعنی «آگاهی‌بخشی عمومی» و «ارتقاء مطالعه مفید» تأکید شده است. در نظر این اداره کل، نیل به این اهداف و مأموریت‌ها در سایه تربیت کتابدارانی اهل معرفت و بصیرت میسر خواهد بود. از این رو نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور با اهداف ذیل اقدام به نشر و بازنشر کتاب‌هایی چند دست باز دیده است:

۱. رصد آخرین تحولات علمی رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی با هدف به‌کارگیری و بومی‌سازی دانش پیشرفته در کتابخانه‌های عمومی؛
 ۲. مرزگستری دانش در راستای تولید علم و جنبش نرم‌افزاری؛
 ۳. جذب فراگیر نخبگان علمی در دانشگاه‌های سراسر کشور در کتابخانه‌های عمومی به سبب برقراری تعاملات گسترده و پویا با نخبگان و اندیشمندان (ص ۸).
- به زعم این اداره این نوع کتاب‌ها عموماً متعلق به یکی از سه گروه‌اند: نخست آنهایی که در سالیان گذشته آزمون پس داده‌اند و راهگشا بودن خویش را ثابت کرده‌اند و قطعاً در آینده نیز می‌توانند راهگشا باشند؛ دوم کتاب‌های تازه‌ای که به همت نگارندگان ایرانی نگارش یافته‌اند و از آزمون دآوری متخصصان و صاحب‌نظران امر سربلند بیرون آمده‌اند؛ و سوم کتاب‌هایی که به زبان‌های مختلف در کشورهای گوناگون به طبع رسیده‌اند و آگاهی از محتوای آنها افق‌های جدیدی به روی انگیزه و اندیشه کتابداران، دانشجویان و اساتید و فرهیختگان حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی می‌گشاید.
- از نظر مقامات مسئول، این کتاب در گروه سوم جای می‌گیرد که بر پایه داده‌های حاصل از پیمایش‌های دقیق، تحلیل روند، مطالعات محیط داخلی و محیط خارجی و در قالب یک برنامه‌ریزی راهبردی، آینده مطلوب و ممکن برای کتابخانه‌های عمومی هلند را در ۱۰ سال آینده به تصویر کشیده است. با وجود این، در این مقدمه بر این مسئله مهم تأکید شده است که در جوامعی که به جای سنت فردگرایی، سنت علم (یا اطلاعات) نافع به جای سنت علم (یا اطلاعات) آزاد دارای ارزش است، بازتعریف‌های ارائه شده در این کتاب به‌طور کامل نمی‌تواند برای جوامع یادشده مطلوب و مقبول باشد.

این کتاب در هشت فصل تنظیم شده است؛ در فصل اول تحت عنوان «چشم‌انداز ۱۰ ساله‌ی کتابخانه عمومی هلند: پیشینه و تعریف

مسئله»، با توجه به اینکه کتاب حاصل گزارش طرح پژوهشی است، ابتدا مباحثی در خصوص پیشینه چشم‌انداز ۱۰ ساله کتابخانه عمومی هلند ارائه و مسئله این پژوهش بیان شده است. از این رو، در این فصل به مباحثی چون پیشینه، تعریف مسئله، پیش‌فرض‌ها و روش و طرح پژوهش برمی‌خوریم.

در فصل دوم تحت عنوان «وظیفه اجتماعی کتابخانه عمومی»، با اشاره به مباحث تاریخی در خصوص کتابخانه‌های عمومی در هلند و اشاره به مباحثی چون دستورالعمل‌های پایه در این خصوص و نظام قطب‌بندی شده فعلی کشور هلند، نه اصل هنجارین عملکرد مناسب کتابخانه‌های عمومی عملیاتی می‌شوند.

در فصل سوم کتاب تحت عنوان «گرایش‌های موجود در جامعه»، گرایش‌های جمعیت‌شناختی - اجتماعی و فرهنگی - اجتماعی توصیف شده‌اند که می‌توانند در عملکرد کتابخانه‌های عمومی در ۱۰ سال آینده اهمیت داشته باشند. همچنین به مسائلی چون آمارهای جمعیتی، سنی، جنسیتی و اقلیتی این کشور پرداخته شده، و در زمینه مسائلی چون گرایش‌های اجتماعی - فرهنگی از جمله آموزش، اشتغال، اوقات فراغت، فعالیت‌های داوطلبانه، استفاده از اینترنت و فردگرایی در میان شهروندان هلندی بحث شده است.

در فصل چهارم تحت عنوان «گرایش‌های حوزه اطلاعات و ارتباطات»، به گرایش‌های جدید در زمینه رسانه‌ها و دسترسی به اطلاعات پرداخته می‌شود. از جمله مسائل مهمی که در این فصل در این خصوص ارائه می‌شوند، عبارتند از: جامعه اطلاعاتی، دموکراسی‌گرایی، بین‌المللی‌گرایی، جنبه‌های فناورانه، دیجیتال‌سازی جنبه‌های مدیریتی و حقوقی، جنبه‌های اقتصادی، تمرکزگرایی اقتصادی و جنبه‌های اجتماعی - فرهنگی.

در فصل پنجم تحت عنوان «گرایش‌ها در استفاده از کتابخانه»، نگاهی به گرایش‌های استفاده از کتابخانه در ۳۰ سال اخیر ارائه می‌شود. از جمله شاخص‌هایی که در این فصل در خصوص استفاده از کتابخانه در نظر گرفته شده است، عبارتند از: عضویت، تعداد مراجعان، تعداد امانت‌گیرندگان، و تعداد کتاب به امانت رفته، که همه آنها در هلند روند کاهشی را طی می‌کنند. در این فصل همچنین سیاست‌های مرتبط با تشویق مطالعه که تا به حال در هلند اعمال شده‌اند ارزیابی می‌شوند.

در فصل ششم تحت عنوان «استفاده متغیر از رسانه‌ها»، تمرکز اصلی بر تغییرات به وقوع پیوسته طی ۳۰ سال اخیر در زمینه استفاده گسترده از رسانه‌ها است، تا بستری برای درک بهتر کاهش استفاده از کتابخانه فراهم شود. از جمله مباحثی که در این فصل ارائه شده عبارتند از: استفاده متغیر از رسانه‌ها از دهه ۱۹۷۰، استفاده متغیر از رسانه‌ها در میان جوانان و مسن‌ها، و انگیزه‌هایی برای استفاده از رسانه‌ها.

در فصل هفتم تحت عنوان «آینده کتابخانه‌های عمومی»، نخست آینده محتمل کتابخانه‌ها بر اساس استخراج گرایش‌های مشاهده شده ترسیم می‌شود، سپس موقعیتی توصیف می‌شود که در آن این گرایش‌ها سریع‌تر از روند امروزی به پیش روند. بر این مبنا

در این فصل مباحثی چون شش‌گرایش کلیدی، قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها (سوات^۱)، هزینه‌ها و فواید برای کاربر، آینده احتمالی کتابخانه‌های عمومی، و آینده مطلوب آن ارائه می‌شود. در نهایت در زمینه جامعه اطلاعاتی ۲۰۱۸ و کتابخانه‌ی عمومی بحث می‌شود.

در فصل هشتم تحت عنوان «پیشنهادهایی برای اتخاذ سیاست: از محتمل تا مطلوب» که در واقع جنبه نتیجه‌گیری دارد، اشاراتی به منظور سیاست‌گذاری برای کتابخانه و لایه‌های حکومتی مرتبط در سال‌های آینده ارائه می‌شود، و در نهایت بر مبنای مصاحبه‌های انجام شده با متخصصان کتابداری و بررسی‌های انجام شده از طریق مقامات استانی و محلی، توصیه‌هایی برای سیاست‌گذاری بر مبنای نیازمندی‌های واقعی و مدیریتی - سازمانی ارائه می‌شود. این توصیه‌ها تحت عنوان ۱۰ نکته واقعی برای سیاست‌گذاری و سه مورد در زمینه کانون‌های سیاست‌گذاری مطرح می‌شوند.

مطالعه این کتاب نشان می‌دهد با اینکه کتابخانه‌های عمومی در هلند با جنبش اتاق‌های قرائت قرن ۱۹ و اوایل قرن ۲۰ برای اولین بار در سطح جامعه گسترده شدند، ولی بعدها در سال ۱۹۰۸ بود که انجمن مرکزی اتاق‌های مطالعه عمومی و کتابخانه‌ها به عنوان پیشگام مرکز مطبوعات و کتابخانه‌های هلند و انجمن کنونی کتابخانه‌های عمومی هلند تأسیس شد و در نهایت در سال ۱۹۷۲، انجمن مرکزی کتابخانه‌ها و اتاق‌های مطالعه با گروه کتابخانه‌های کاتولیک و پروتستان با هم یکی شدند و کتابخانه‌های عمومی به معنای واقعی با تمرکز بر ارائه خدمات در کل کشور به‌وجود آمدند. همچنین علی‌رغم تصویب قانون کتابخانه‌های عمومی انگلستان در سال ۱۸۵۰، و با وجود ارائه قانون مشابهی به پارلمان هلند در سال ۱۸۵۱، سیاستمداران تمایل چندانی به وادارسازی شهرداری‌ها برای تأسیس کتابخانه‌های عمومی نداشتند، چرا که جان توربک^{۱۳} وزیر امور عمومی هلند به عنوان فردی لیبرال، خواهان و طرفدار تحمیل چنین تقاضاهایی از بالا نبود بلکه مایل بود تا این نوآوری‌ها توسط خود شهروندان انجام گیرد.

همه‌ی این مسائل نشان می‌دهند که کشور هلند از نظر تاریخ خدمات کتابخانه‌های عمومی، تجربه نسبتاً مستقلی از سایر کشورهای اروپایی داشته است. از این رو، در این کار پژوهشی خواسته شد بر مبنای داده‌های محلی مأخوذ از جامعه هلندی پیش‌بینی مستقلی در زمینه آینده ۱۰ ساله کتابخانه‌های عمومی هلند ارائه شود.

در واقع، از آنجا که این کتاب به صورت طرح پژوهشی انجام شده، درصدد پاسخگویی به سؤالات پژوهشی ذیل است و از روش بنیادی برنامه‌ریزی راهبردی برای اتخاذ راهبردهای ۱۰ ساله کتابخانه‌های عمومی در جامعه هلند استفاده شده است:

۱. کدامیک از اصول هنجارین که در طول تاریخ ایجاد شده است بن‌مایه و اساس کارکرد کتابخانه عمومی را به عنوان یک مؤسسه عمومی شکل می‌دهد؟

۲. کدامیک از پیشرفت‌ها در جامعه و کدامیک از پیشرفت‌های حوزه تهیه اطلاعات (در داخل یا خارج از کشور

و در قلمرو عمومی یا خصوصی) احتمالاً در دهه آینده از اهمیت برخوردار خواهد بود؟

۳. کدامیک از گرایش‌های مرتبط می‌تواند در استفاده از کتابخانه و رسانه‌های گسترده‌تر و نیز استفاده از اطلاعات شناسایی گردد و فرصت‌ها و تهدیدهای پیش روی کتابخانه‌های عمومی با وجود گرایش‌ها کدامند؟

۴. با توجه به کارکرد عمومی توصیف شده در سؤال اول، چگونه یک کتابخانه عمومی می‌تواند به پیشرفت‌های اشاره شده در پرسش دوم و سوم پاسخ دهد و چه مسئولیت‌هایی در سطح محلی، استانی و ملی و نیز توسط انجمن کتابخانه‌ها باید انجام گردد تا کتابخانه‌ها را قادر سازد که به این مهم دست یابد؟

نقطه آغازین ترسیم تصویر آینده کتابخانه‌های عمومی در هلند به اختصار در این گزارش عبارتند از:

۱. از تهیه و دسترسی محدود به اطلاعات تا تهیه وسیع و دسترسی گسترده؛

۲. از رسانه‌های آنالوگ تا رسانه‌ها و اطلاعات دیجیتال و تأمین اطلاعات؛

۳. از عملکرد عمومی تا عملکرد خصوصی در حوزه رسانه و تجارت اطلاعات؛

۴. از تمرکز بر خدمات عمومی تا تمرکز بر خدمات فردی؛

۵. از استفاده از رسانه‌های چاپی و دیداری - شنیداری تا رسانه‌های دیجیتال؛

۶. از تخصیص دادن (انتشار) تا مشاوره و مکالمه (مبادله محتوا).

همانطور که مشاهده می‌شود نقطه آغازین مذکور در واقع نگاهی چندجانبه و راهبردی نسبت به مسائل کتابخانه‌های عمومی در نظر دارد. مشابه چنین چیزی را می‌توان در اصول هنجارین کتابخانه‌های عمومی هلند نیز مشاهده کرد. بر مبنای اطلاعات حاصل از کتاب، نه اصل هنجارین عملکرد کتابخانه‌های عمومی هلند که بر محورهایی چون دانش و اطلاعات، توسعه و آموزش، هنر و فرهنگ، مطالعه و مطبوعات و گردهمایی و مذاکرات متمرکز است عبارتند از:

الف. دسترس‌پذیری، قابلیت دستیابی؛

ب. تنوع، تکرار؛

ج. استقلال، عینیت؛

د. انسجام، شمول اجتماعی؛

ه. کنترل اجتماعی، یکپارچگی؛

و. نگهداری از محیط نمادین؛

ز. اعتبار، دقت؛

ح. حرفه‌ای‌گرایی، تخصص؛

ط. موضوع مورد بحث، نوسازی (۲۶ - ۲۷).

همانطور که مشاهده می‌شود در بین این اصول هنجارین، مسائل اجتماعی و فرهنگی سهم بسزایی ایفا می‌کنند. از این رو،

بررسی‌های گزارش

شده در این کتاب

نشان می‌دهند که

شاخص‌هایی چون

عضویت، بازدید

کتابخانه توسط

اعضاء، امانت، و تعداد

کتاب‌های امانتی همه

از دهه ۱۹۹۰ به این

سو در حال کاهش

بوده‌اند

در حال تغییر جهان امروز و بر مبنای برنامه‌ریزی راهبردی، از مدل سوات^{۱۳} برای بررسی نقاط قوت و ضعف کتابخانه‌های عمومی هلند و فرصت‌ها و تهدیدهای پیش روی آن در استخراج راهبردهایی برای ۱۰ سال آتی استفاده شده است. از آنجا که شاید مرور این فرصت‌ها و تهدیدها نشانگر وضعیت موجود کتابخانه‌های عمومی در غرب باشد، در این بخش به مرور آنها می‌پردازیم:

به‌طور خلاصه، از جمله نقاط قوت کتابخانه‌های عمومی هلند عبارتند از: میدان گسترده آن (مکانی که به‌طور مساوی و بی‌طرفانه در دسترس همگان قرار دارد)، پیوند مناسب با مدارس ابتدایی و سایر مسائل مرتبط با اینها.

همچنین، نقاط ضعف این نوع کتابخانه‌ها در هلند بر مبنای این پژوهش، عبارتند از: کاهش تعداد اعضاء و تعداد کتب به امانت رفته، به ویژه در بین نوجوانان و جوانان و تعداد محدود کتابخانه در قلمرو دیجیتال.

فرصت‌هایی که کتابخانه‌های عمومی در هلند می‌توانند از آنها بهره‌مند شوند و عمدتاً ناشی از دیجیتال‌سازی هستند نیز عبارتند از: استفاده ماهرانه از فرصت‌های توزیع اطلاعات فراهم آمده از طریق اینترنت و افزایش دسترسی به محتوای کاربران از این مجرا؛ زمینه‌سازی ارتقاء بیشتر موقعیت اجتماعی کتابخانه به سبب استفاده گسترده اقلیت‌های قومی از کتابخانه؛ و فراهم آمدن موقعیت‌هایی در جهت انعقاد پیمان‌ها با سازمان‌های هم‌راستا با توجه به تأکید بر مفاهیمی چون انسجام اجتماعی و آموزش مادام‌العمر در سطح جامعه.

بر مبنای این گزارش تهدیدهای پیش روی کتابخانه‌های عمومی در هلند نیز قابل توجه هستند؛ از جمله: انتظارات و نیازهای متغیر مشتریان (تحویل سریع‌تر و مطابقت بیشتر خدمات با نیاز مشتری) که لازمه آن سازگاری کتابخانه‌ها هستند. همچنین از دیگر تهدیدهای پیش روی کتابخانه‌ها، سال‌خوردگی کارکنان طی چند سال آتی است؛ چرا که جایگزینی کارکنان بازنشسته به واسطه نبود کارکنان جوان و باکیفیت امری مسئله‌ساز به نظر می‌رسد. پیدایش رقبای جدید برای کتابخانه و حوزه رفتار اطلاع‌جویی که موجب کاهش استفاده از کتابخانه شده است، از دیگر تهدیدهای پیش روی کتابخانه‌هاست.

در نهایت، در این گزارش بر مبنای تحلیل به عمل آمده بر اساس نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها، دو آینده در خصوص کتابخانه‌های عمومی ارائه شده است:

اول اینکه کاهش مداوم استفاده از کتابخانه باعث کم شدن حمایت از کتابخانه در بین مردم می‌شود. در این دیدگاه تغییرات محیطی پیش روی کتابخانه‌ها به‌ویژه دیجیتال‌سازی، اصلی‌ترین تهدید و علت به‌وجود آورنده این مسئله است. در این دیدگاه، تهدیدها در زمینه عملکرد کتابخانه در حوزه مطالعه و مطبوعات ملموس ولی در حوزه عملکردی «توسعه و آموزش» و «فرهنگ و هنر» کم‌تر مشخص است؛ چرا که نبود آمار دقیق از میزان تأثیرات اجتماعی، ارزیابی و سنجش چگونگی عملکرد کتابخانه در حوزه فرهنگ و

در این بررسی بر جایگاه ۱۰ ساله کتابخانه‌های عمومی هلند در گرایش‌های جامعه تأکیدی عمده شده است؛ چراکه گرایش‌های اجتماعی - فرهنگی بر انتظارات کاربران کتابخانه و نوع خدمات مورد تقاضای ایشان تأثیرگذار است. در این گزارش با تأکید بر علاقه شهروندان بر فردگرایی و اعتقاد به آزادی انتخاب که با اندیشه مدنی در تعارض و نشأت گرفته از افکار لیبرال است، بر نقش کتابخانه‌ها در این راستا با انجام وظایف و به عنوان محلی برای گردهمایی و مذاکره به منظور افزایش مشارکت محلی و اجتماعی تأکید شده است.

بررسی‌های گزارش شده در این کتاب نشان می‌دهند که شاخص‌هایی چون عضویت، بازدید کتابخانه توسط اعضاء، امانت، و تعداد کتاب‌های امانتی همه از دهه ۱۹۹۰ به این سو در حال کاهش بوده‌اند. حال آنکه میزان افزایش بودجه برخلاف این روند است (ص ۲۰۶). از دیگر برون‌دادهای این پژوهش، کاهش میزان عضویت و استفاده مردان از کتابخانه نسبت به زنان است. همچنین یافته‌ها نشان می‌دهند که نوجوانان و جوانان نیز کمتر از سابق از کتابخانه‌های عمومی استفاده می‌کنند. نیز استفاده از کتابخانه در بین شهروندان با درآمد کم، متوسط و بالا در حال کاهش است؛ اما این میزان کاهش برای شهروندان با درآمد بالاتر مشهودتر است. همچنین میزان استفاده از این کتابخانه‌ها با نرخی یکسان در شهرهای بزرگ، متوسط و کوچک رو به کاهش است. در بین اقلیت‌ها نیز مشاهده می‌شود که شهروندان هلندی ترک‌تبار و مراکشی استفاده فزاینده‌تری نسبت به سایر شهروندان از کتابخانه دارند و میزان عضویت و استفاده آنها رو به افزایش است (ص ۲۲۴).

همچنین برآوردهای مندرج در این کتاب نشان می‌دهند که به سبب رقابت میان رسانه‌های مختلف، جوانان امروز هلند علاقه کمتری به مطالعه و امانت از کتابخانه‌های عمومی دارند و بر این مسئله تأکید می‌شود که کاهش امانت و عضویت نمی‌تواند به عدم رضایت از خدمات فراهم شده از سوی کتابخانه نسبت داده شود (ص ۲۴۵).

همه این مسائل در نهایت منجر به ظهور انتظارات متفاوتی از کتابخانه شده؛ از جمله خدمات دیجیتال، گسترش گزینه‌های در دسترس از طریق کتابخانه‌های عمومی و... . همچنین نویسندگان با اذعان بر اینکه «کاربران امروزی عادت کرده‌اند اطلاعات را خود، ولو با انسجام کمتر، ناقص‌تر و با پایداری اندک‌تر گردآوری و سازماندهی کرده و مطابق با نیازهای فردی خود مناسب‌سازی کنند و به کار برند»، بر اهمیت بازاریابی در جذب کاربران بالقوه به کتابخانه‌های عمومی تأکید شده است (ص ۳۷). همچنین با توجه به حجم انبوه اطلاعات در دسترس از طریق رسانه‌های جدید، بر نقش جدید کتابخانه‌های عمومی در اعتباربخشی به اطلاعاتی که در اشکال مختلف در دسترس است اشاره می‌شود (ص ۱۶۹). همچنین در این کتاب پیشنهاد می‌شود که کتابخانه‌های عمومی به منظور تداوم ایفای نقش اجتماعی، نیازمند تلاش گسترده در زمینه توسعه کتابخانه دیجیتال هستند (ص ۱۷۸).

همانطور که ذکر شد، در این کار پژوهشی با توجه به وضعیت

هنر و گردهمایی و مذاکرات را در مقایسه با فعالیت‌های کتابخانه در حوزه مطالعه و دانش دشوار می‌سازد (ص ۳۹).

دومین تصویر احتمالی ارائه شده از کتابخانه‌های عمومی طی ۱۰ سال آینده نیز به ترتیب ذیل است: در این دیدگاه کاهش استفاده از کتابخانه در دهه‌های آینده در مقایسه با ۱۰ سال گذشته تسریع خواهد شد. بر مبنای این پیش‌بینی، رشد جذابیت و کشش و وجود جایگزین‌های کاربرپسند بر روی شبکه اینترنت و فراهم‌کنندگان محتوای اطلاعاتی که در ارتباط مستقیم با کاربران هستند، می‌تواند به‌طور اساسی کتابخانه را به عنوان نهادهای سنتی فراهم‌کننده اطلاعات به حاشیه براند (ص ۳۹).

بر مبنای این پیش‌بینی‌ها کتابخانه‌های عمومی مجبور خواهند شد به ارائه چیزی پردازند که بتواند آنها را به همکار و شریکی مسلم و ذاتی برای مقامات مسئول محلی در مبارزه با شکاف‌های شناخته شده تبدیل کند.

از این رو، در این گزارش پیشنهاد شده است که کتابخانه‌ها با تمرکز بر موارد ذیل خود را به عنوان منطقی‌ترین گزینه انجام این وظایف مطرح سازند:

الف. مطالعه و مطبوعات؛
ب. کمک به آنها که نیازمند یافتن، درک و ارزیابی اطلاعات هستند؛

ج. مبارزه با کاهش هر چه بیشتر سطح آسایش و تسهیلات در اجتماعات کوچک؛

د. اصلاح نیروهای بازار از طریق نگهداری طیف متنوع و مستقل محتوای اطلاعاتی برای همه شهروندان (ص ۴۱).

در نهایت، ده نکته واقعی برای سیاست‌گذاری به عنوان برون‌دادهای این گزارش ارائه می‌شود:

۱. یافتن محتوا را ساده کنید؛
۲. مجموعه‌ای هیبرید (مربک از اطلاعات دیجیتال و غیردیجیتال) خلق کنید؛
۳. در جست‌وجوی کاربر باشید؛
۴. کاهش مطالعه و امانت را پدیده‌ای غیرقابل اجتناب و کتاب را سوخته شده و از بین رفته ندانید؛
۵. خدمات را مشخص کرده و برای این منظور پژوهش‌های تجاری انجام دهید؛

۶. دسترسی به محتوای دیجیتال را متنوع سازید؛
۷. در وظایف مرتبط با راهنمایی کاربران دست به انتخاب بزنید؛

۸. عموم مردم را در توسعه مهارت‌های اطلاعاتی و به‌طور گسترده‌تر در ادراک رسانه‌های حمایت کنید؛

۹. عملکردهای صف و ستاد را در سطح محلی و ملی تأمین کنید؛

۱۰. شعبه‌های فیزیکی را به خدمات ارائه شده از سوی آنها نزدیک‌تر سازید (ص ۴۳).

نقدی بر کتاب

با نگاهی انتقادی به محتوای کتاب می‌توانیم بگوییم که اصلی‌ترین نقد وارده، مربوط به چشم‌انداز آن است که نگاهی فردگرایانه و لیبرال به کتابخانه عمومی را تداعی می‌کند؛ نکته‌ای که در مقدمه نگاشته شده توسط نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور نیز به‌طور ضمنی تصریح شده است. در این زمینه می‌توان گفت که چشم‌انداز لیبرال غربی که اساس آن بر فردگرایی استوار است، جوامع را به عنوان مجموعه‌ای از افراد مستقل در نظر می‌گیرد و از این واقعیت اساسی غفلت می‌کند که بشر بالطبع حیوانی اجتماعی و مدنی است. بنابراین آسایش افراد را نمی‌توان از آسایش سیستم‌های اجتماعی که پشتیبان زندگی اجتماعی آنهاست مستقل در نظر گرفت. به عبارت دیگر، اگر یک کتابخانه عمومی در جوابگویی به نیازهای اجتماعی ناتوان باشد در پاسخ به نیازهای افراد نیز ناتوان خواهد بود. از این رو، موفقیت در توسعه خدمات کتابخانه و موفقیت در به‌دست آوردن پشتیبانی از آن به موازنه توجه به افراد و جامعه برمی‌گردد. بنابراین، ایدئولوژی لیبرال غربی به جای اینکه کتابخانه‌های عمومی را شریکی برای سایر سازمان‌های خدمات اجتماعی در نظر گیرد آنها را رقیبی بالقوه برای سازمان‌های خدمات اجتماعی معرفی می‌کند. از این رو، بدون اینکه درخواست‌های جمعی جامعه را مورد توجه قرار دهد به تقاضاهای فردی کاربران توجه می‌کند؛ در صورتی که کتابداران و هیئت‌های امانت برای به‌دست آوردن ابعاد اجتماعی کتابخانه عمومی باید آن را عضوی از شبکه اجتماعی خدماتی در نظر گیرند، که هم به افراد و هم به گروه‌های مختلف اجتماعی آموزش می‌دهد؛ چراکه ارائه خدمات به گروه‌ها و همکاری با سایر سازمان‌ها می‌تواند موجب افزایش پشتیبانی سیاسی از کتابخانه عمومی شده و از این لحاظ به کتابخانه عمومی کمک کند (مک‌کیب، ۲۰۰۱، ص ۱۲۲ - ۱۲۱). همانطور که مشاهده می‌شود این چشم‌انداز از طرف خود صاحب‌نظران غربی مورد انتقاد واقع شده و اگر بخواهیم آن را تکمیل کرده و جامعیت بخشیم باید به آموزه‌های دینی، فرهنگی و

- برآوردهای مندرج
- در این کتاب نشان
- می‌دهند که به سبب
- رقابت میان رسانه‌های
- مختلف، جوانان امروز
- هلند علاقه کمتری
- به مطالعه و امانت
- از کتابخانه‌های
- عمومی دارند و بر این
- مسئله تأکید می‌شود
- که کاهش امانت و
- عضویت نمی‌تواند
- به عدم رضایت از
- خدمات فراهم شده از
- سوی کتابخانه نسبت
- داده شود

**علی‌رغم زحمات
ارژشمندی که مترجم
و ویراستار محترم
متقبل شده‌اند، بعضاً
در ترجمه کتاب با
اشکالاتی روبه‌رو
می‌شویم**

اجتماعی ایران اسلامی نیز اشاره کنیم. این مطالعه به ارزیابی توسعه نظام کتابخانه عمومی... از دیگر مشکلات این کتاب عدم توجه به استفاده صحیح از علائم سجاوندی است که در بعضی موارد به پیچیدگی متن افزوده است؛ به عنوان مثال:

«سازمان خدمات کتابخانه در هوفدراپ در کنار مؤسسه پژوهش‌های اجتماعی دومین مؤلف این پژوهش بود» (ص ۱۸) که می‌شد با افزودن یک کاما بعد از عبارت «پژوهش‌های اجتماعی» متنی روان و بدون ابهام به خواننده ارائه کرد؛ یا

«نسل جوان که با مجموعه کتابخانه‌ای گسترده‌تری نسبت به نسل پیشین رشد یافته است، در سنی که در مدارس ابتدایی هستند به‌طور مداوم به کتابخانه مراجعه می‌نمایند. استفاده آزادانه این نسل از کتابخانه، هنگامی که به سن بزرگسالی برسند به سرعت کاهش می‌یابد و این زمانی است که آنان کم‌تر از نسل بزرگتر از خود به کتابخانه مراجعه می‌نمایند»، (ص ۳۴) در اینجا هم می‌توان با افزودن یک کاما بعد از عبارت «نسل پیشین» و حذف کامای بعد از «است» در جمله اول از بروز هرگونه انحراف پرهیز و هم‌زمان با عدم استفاده بی‌مورد از کاما متن را از زوایید بری ساخت.

از سوی دیگر، در ترجمه این کتاب شاهد عدم استفاده هماهنگ از عبارت‌های خاص هستیم؛ به عنوان مثال، عبارت شورای فرهنگی هلند^{۱۵} مندرج در صفحه ۱۷ در صفحه ۲۲ تحت عنوان شورای فرهنگ هلند ترجمه شده است.

همانطور که ذکر شد غلط‌های نگارشی از جمله مشکلات عمده این ترجمه است که اکثریت آنها مربوط به غلط‌های تایپی موجود در متن است به‌طوری که خواننده در بعضی صفحات شاهد بروز یک یا دو غلط تایپی است؛ مثلاً:

در زمینه ترجمه ارائه شده از این کتاب نیز باید گفت که علی‌رغم زحمات ارژشمندی که مترجم و ویراستار محترم متقبل شده‌اند، بعضاً در ترجمه کتاب با اشکالاتی روبه‌رو می‌شویم (مواردی از آنها در این بخش ارائه خواهد شد) که اصلاحشان در کتاب بسیار ضروری است و امید است در ویرایش‌های آتی نواقص رفع شوند. به‌طور کلی مسئله «ی» مضاف یکی از مشکلاتی است که در کل این کتاب شاهد هستیم؛ چراکه هیچ نمادی در خصوص اشاره به این نوع آوا در این متن ارائه نشده است (نه به صورت «ی» و نه «ة»). مثلاً در صفحه ۱۷ این کتاب عدم پرداخت به این مسئله به وضوح آشکار است.

مسئله دیگری نیز که در این کتاب به وضوح قابل مشاهده است عدم توجه جدی به «ی» نکره در نگارش است؛ مثلاً در صفحه ۱۷ این کتاب با این جمله روبه‌رو می‌شویم: «یک شعبه از کتابخانه‌ای در خطر تعطیلی باشد» حال آنکه می‌توان چنین ترجمه روانی از این جمله به دست داد: شعبه‌ای از کتابخانه در خطر تعطیلی باشد.

مشکل دیگری که در این کتاب بسیار محسوس است مسئله جمع و مفرد بودن مفهوم کتابخانه عمومی است که رویه واحدی در این خصوص اتخاذ نشده است. در بعضی موارد این عبارت به صورت جمع و در اکثر موارد به صورت مفرد در متن ظاهر شده است؛ مثلاً تنها در صفحه ۱۸ این کتاب مثال‌هایی در این خصوص ارائه می‌شود: وضعیت کنونی کتابخانه‌های عمومی در هلند، که حدود ۱۰۰ سال ...

آیا نیازی به کتابخانه عمومی وجود دارد؟

این پژوهش بر اساس تحلیل‌های گرایش اجتماعی در در زمان حال و آینده... (ص ۲۳).

تنها شهروندان هلندی داری ریشه مراکشی و ترک رویه‌ای متضاد دارند... (ص ۳۲).

... نیز با این محاسبات قابل تأیید نیست ... (ص ۳۳).

نوآوری‌هایی که در سطح ملی توسعه یافته است به‌طور معمول از مبنایی که در نظر اعضاء بوده دور افتاده است (ص ۴۴).

این اصطلاح در اینجا متضمن معانی گسترده‌تری است و به انواع محتوی رسانه‌ای اشاره دارد (ص ۶۰).

... از یک سو و نمایندگان مختلف آئین مسیحیت شروه شد (ص ۷۶).

... و بسیاری از کتابخانه‌های توانستند باز بمانند و آشکارا به رفع نیاز شهروندان بپردازند (ص ۷۷).

وضع نخستین قانون کتابخانه‌ای در هلند هزمان با این روند به وقوع پیوست (ص ۷۸).

در عمل این یارانه هاها برای نظام کتابخانه دوسویه بود (ص ۸۴).

برای کتابخانه‌ها این بدان معنی است که از آنجایی که که چهار گروه عمده مهاجر در هلند... (ص ۱۰۷).

در حال حاضر در حقیقت هر سال کتاب‌های بیشتری نسبت به گذشته در هلند منتشر می‌شود (ص ۱۴۴).

فشار ترکیبی می‌تواند والدین نوجوانان را به واسطه پرزحمت بودن مراجعه به کتابخانه‌ها از رفتن به کتابخانه منصرف کند (ص ۱۱۶).

... سطحی بهینه قرار ندارد (چیزی که از آن نام رکوردر بازار یاد می‌شود) ... (ص ۱۵۴).

... و جهانی‌سازی مالیکیت شرکت‌های رسانه‌ای... (ص ۱۶۰).

فروش همه کالاها در اینترنت در حال افزایش است (ص ۱۶۵).

احتمالاً همراه با افزایش تعداد کتابفروشی‌های اینترنتی نیز خواهد بود (ص ۱۶۵).

ماهیت مذاکرات بین بخش‌ها بدیم معنی است که اطلاعات اندکی از این مذاکرات آشکار است (ص ۱۶۸).

همان طوره که قبلاً در همین فصل بیان شد... (ص ۱۶۸).

در پایان دهه، ۱۹۹۰ ... (ص ۱۷۲).

... در مقابل گرایش به سمت جوامع نسبت و... (ص ۱۷۶).

این اصول همواره موضوع بحث روز باقی می‌مانند... (ص ۳۳۳).

تهیه اطلاعات و رسانه‌های ادبی، در حجمی قابل توجه وجود دارد... (ص ۳۳۳).

اعتبار و حرفه‌ای‌گرایی در نظام ارتباطی... (ص ۳۳۴).

برخی از نتایج این بحث‌ها در بررسی اسوت در فصل هفت گنجانده شده است (ص ۳۵۰).

راه حل آماده‌ای برای این موقعیت پیچیده وجود ندارد هر

چند اگر... (ص ۳۷۴).

بعضی اشکالات مربوط به این ترجمه اشکالات ویرایشی هستند که با اصلاح آنها شاهد متن روان‌تر و شیواتری بودیم:

این دیدگاه باید مسیری فراهم کند که از طریق آن مسیر مشخص شود که کتابخانه‌های عمومی نیازمند توسعه هستند، تا به واسطه این توسعه بتوانند به فعالیت اجتماعی خود از قبیل وظایف رسانه‌ای کتابخانه‌ها ادامه دهند (ص ۲۳)؛ یا

اینترنت باعث رشد بازارهای کوچک شده است و از این طریق عناوین کمتر در دسترس را به سادگی قابل دسترس نموده است (ص ۳۲).

چنانکه مشاهده می‌شود، مترجم می‌توانست با عدم استفاده مکرر از دو واژه مسیر و توسعه در یک جمله و استفاده از ضمایر، به شیوایی و روانی متن بیافزاید. این موارد در جملات دیگر نیز قابل مشاهده است:

اگر نگاهی به اشکال زمان‌های صرف شده برای استفاده از رسانه‌های قدیمی و جدید بیان‌داریم، مشاهده می‌کنیم که این تأثیرپذیری رسانه از نسل‌ها، در نسل‌های متفاوت، همراه با رشد آنها ثابت است (ص ۳۵)؛

به برکت اینترنت افراد بیش از پیش به اطمینان به عقاید مشترک دیگر افراد (در وبسایت‌های اجتماعی) اطمینان می‌کنند... (ص ۳۶۶ - ۳۶۷).

در جای دیگری از این کتاب با غلط‌های نگارشی دیگری نیز روبه‌رو می‌شویم؛ از جمله:

کاهش عضویت و استفاده از کتابخانه در بین مردان مشهورتر از زنان است (ص ۲۲۴).

از چپستی تا چگونه (ص ۳۴۹)، که مترجم محترم می‌توانست اینگونه ترجمه کند: از چپستی تا چگونگی.

همچنین ترجمه بعضی جملات و مفاهیم، نامفهوم است؛ از جمله:

در نهایت فرآیندهای اطلاع‌رسانی به‌طور مداوم وجود دارد (ص ۲۹)؛

کاهش محبوبیت رسانه‌های قدیمی‌تر نیز به‌طور عمده متأثر از نسل‌ها می‌باشد (ص ۳۵)؛

ارزش افزوده یک مجموعه منظم از بسترهای فیزیکی اطلاعات و حامل‌های فرهنگی (همانگونه که در کتابخانه می‌بینیم) در حال کاهش است (ص ۳۷)؛

ارتقاء مردم و توسعه مردم عباراتی هستند که از مدت‌ها پیش در ابتدای سده بیست و یکم به گوش می‌رسد (ص ۵۸)؛

پس از رشد افزون درصد اقلیت‌های نژادی غیر غربی در شهرهای مذکور... (ص ۱۰۴)؛

برخی نویسندگان... مدعی بودند کم شدن انسجام اجتماعی در جوامع غربی هستند (ص ۱۲۳)؛

نخستین دلیل این است که آنها می‌توانند به‌طور مؤثری پیگیری‌های طولانی در بازار انجام. تعداد اندکی از عنوان‌ها بیشترین

- Dutch public library: ten years on. Hague: Netherlands Institute for Social Research
2. Telematics
 3. Wooden
 4. Cox
 5. Eyre
 6. PuLLS: Public Libraries in Learning Society
 7. Carpenter
 8. Paul Schnabel
 9. Frank Huysmans, f.huysmans@scp.nl
 10. Carlien Hillebrink
 11. SWOT
 12. John Thorbecke
 13. SWOT: Strength, Weakness, Opportunities, Threats
 14. McCabe
 15. Dutch Council for Culture

۱. زوارقی، رسول (۱۳۸۵). «کتابخانه‌های عمومی آینده»، فصلنامه کتاب، دوره شانزدهم، شماره سوم، پاییز ۸۵، ۱۶۰ - ۱۴۹.
۲. زوارقی، رسول (۱۳۸۸). «کتابخانه‌های عمومی و نقش آنها در مهندسی فرهنگی جامعه»، ماهنامه مهندسی فرهنگی شورای عالی انقلاب فرهنگی، سال سوم، شماره ۲۹ و ۳۰، خرداد و تیر ۱۳۸۸: ۴۱ - ۵۸.
3. Carpenter, H. (2007). The role of public libraries in multi-cultural relationships. Report by Helen Carpenter for Winston Churchill Memorial Trust. [On line]. Available: http://www.welcometoyourlibrary.org.uk/content_files/files/TheRoleofPublicLibrariesinMulticulturalRelationshipsWCMTReport.pdf (accessed September 2010).
4. Cox, E., Swinbourne, K., Pip, C. and Laing, S. (2000), "A safe place to go: libraries and social capital", University of Technology, the State Library of New South Wales, Sydney. [On line]. Available: www.sl.nsw.gov.au/pls/publications/pdf/safe_place.pdf (accessed September 2010).
5. Eyre, G. (2004) "Towards a literate Australia: the role of public libraries in supporting reading". Paper presented in ALIA 2004. [On line]. Available: <http://conferences.alia.org.au/alia2004/towards.literate.html> (accessed September 2010).
6. McCabe, B. (2001), Civic Librarianship: Renewing the Social Mission of the Public Library, Scarecrow, MD.
7. Wooden, R. A. (2006). The Future of Public Libraries in an Internet Age. National
8. Civic Review.

تعداد مجله و کتاب‌های به فروش رفته را به خود اختصاص می‌دهند (ص ۱۶۵)؛

در ترجمه بعضی جملات مشاهده می‌شود که از ساختار زبان انگلیسی برای بیان مفاهیم به زبان فارسی استفاده شده است؛ از جمله:

«علاوه بر این، غیرممکن است که یک بخش دیگر بتواند عملکردهایی را که امروزه توسط کتابخانه انجام می‌شود به‌گونه‌ای انجام دهد که ارزش افزوده کتابخانه مشهود نباشد» (ص ۳۰). با نگاهی نه چندان عمیق به این جمله مشاهده می‌شود این جمله مجموعه‌ای از کلمات فارسی با ساختار انگلیسی است، حال آنکه یک ترجمه فاخر، استفاده متناسب از ساختار زبان مقصد با واژگان مبدأ است. بنا بر این اصل می‌توان جمله مزبور را به این شکل بازنویسی کرد: علاوه بر این، انجام عملکردهای امروزی کتابخانه توسط بخشی دیگر به‌گونه‌ای که ارزش افزوده کتابخانه مشهود نباشد امکان‌ناپذیر است؛ یا

این تفاوت در زمینه استفاده از رسانه‌ها ناشی از (البته به‌طور ویژه) این واقعیت است... (ص ۳۵). در این جمله با توجه به ساختار زبان فارسی عبارت «البته به‌طور ویژه» باید به بعد از واژه «رسانه‌ها» منتقل شود تا در ساختار مناسب خود قرار گرفته باشد.

از جمله اشکالات دیگری که در ترجمه کتاب مشاهده می‌شود، استفاده از معادل‌های نامناسب لاتین است؛ از جمله دیجیتال سازی به جای رقمی سازی و دموکراسی گرایی به جای گرایش به مردم‌سالاری در صفحه ۳۱. در بعضی موارد نیز معادل فارسی ارائه شده برای عبارت‌های لاتین نامعمول است؛ مثلاً درک نفس در صفحه ۱۱۷، اشتراک جفت به جفت در صفحه ۱۶۲، و کتاب‌های پرتیراژ در صفحه ۱۶۴.

در ترجمه بعضی جملات نیز مشاهده می‌شود که مترجم به خوبی منظور مورد نظر نویسنده را منتقل نکرده است؛ از جمله: به‌طور کلی ما شاهد کاهش تدریجی مدت زمان مطالعه رسانه‌های چاپی تا سال ۲۰۰۰، و افزایش مدت زمان تماشای تلویزیون و از نیمه دهه ۱۹۸۰ افزایش مدت زمان استفاده از رایانه هستیم (ص ۳۴).

در جمله فوق مشخص نیست که افزایش مدت زمان تماشای تلویزیون به «تا سال ۲۰۰۰» تعلق دارد یا «از نیمه دهه ۱۹۸۰». با بررسی این کتاب می‌توان مشاهده کرد که اکثر قریب به اتفاق جداول مندرج در این کتاب به حالت اولیه (زبان انگلیسی) در کتاب قید شده‌اند. حال آنکه در یک کتاب ترجمه‌ای باید جداول نیز به زبان مقصد ترجمه شوند.

از جمله دیگر مشکلات و ایرایش فنی آن است. اصلی‌ترین نکته فنی در این کتاب عدم تفکیک بین تیرهای اصلی و فرعی، بالاخص در فصل‌های پایانی کتاب است.

پی‌نوشت‌ها

1. Huysmans, Frank; Hillebrink, Carlien (2008). The future of the